

1992. évi XI. törvény

az 1963 és 1989 között elkövetett egyes állam és közrend elleni bűncselekmények miatt történt elítélések semmissé nyilvánításáról

1963 után is változatlanul hatályba maradtak azok az állam és közrend elleni bűncselekményeket megállapító rendelkezések, amelyek alapján olyan ítélkezési gyakorlat érvényesült, mely egyrészt ellentétben állt az akkor hatályos Alkotmányban rögzített alapelvekkel, másrészt ellentétes volt az emberi jogokra vonatkozó általánosan elismert elvekkel és szabályokkal, valamint a társadalom erkölcsi értékrendjével. Mindezeket nemcsak a büntetőjog eszközeivel, hanem szabálysértési és más igazgatási eljárásokkal is megsértette a rendszer.

Az Országgyűlés elítéli ezt a joggyakorlatot és erkölcsi elégtételt kíván adni mindazoknak, akiket az sújtott.

Nincs mód arra, hogy mindenfajta sérelmet a törvény orvosoljon, de indokolt, hogy a büntetőeljárások alapján sérelmet szenvedett személyek - a jogállamiságnak az Alkotmányban rögzített elveivel összhangban - politikai, erkölcsi és jogi elégtételben részesüljenek, ezért az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

1. § Semmissé kell nyilvánítani a következő bűncselekmények miatt 1963. április 5. és 1989. október 15. között történt elítéléseket:

a) összeesküvés (1961: V. tv. 116-118. §, az 1978. évi IV. törvénynek az 1989: XXV. tv. hatálybalépéséig hatályban volt szövege - e törvény alkalmazásában a továbbiakban: Btk. - 139. §);

b) lázadás (1961: V. tv. 120-122. §, Btk. 140. §);

c) izgatás (1961: V. tv. 127. §, Btk. 148. §);

d) más szocialista állam ellen elkövetett összeesküvés, lázadás (1961: V. tv. 133. §, Btk. 151. §);

e) hatóság vagy hivatalos személy megsértése (1961: V. tv. 158. §, Btk. 232. §);

f) közösség megsértése (1961: V. tv. 217. §, Btk. 269. §);

g) törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás (1961: V. tv. 216. §, Btk. 268. §);

h) egyesülési joggal visszaélés (1961: V. tv. 207. §, Btk. 212. §);

i) tiltott határátlépés [1961: V. tv. 203. § (1) bek., (2) bek. *b)* pont, (4) bek., (5) bek., Btk. 217. § (1) bek., (2) bek., (3) bek. *b)* pont, (5) bek.];

j) hazatérés megtagadása (1961: V. tv. 205. §);

k) bűncselekmény a népek szabadsága ellen (1961: V. tv. 136. §, Btk. 154. §);

l) sajtórendészeti vétség (1961: V. tv. 211. §, Btk. 213. §);

m) rémhírterjesztés (1961: V. tv. 218. §, Btk. 270. §);

n) feljelentés elmulasztása, ha a feljelentési kötelezettség az 1. § *a)-m)* pontjaiban foglalt semmisség alá eső bűncselekményekre vonatkozik;

o) bűnpártolás (1961: V. tv. 184. §, Btk. 244. §), ha az elkövetés az 1. § *a)-n)* pontjaiban foglalt semmisség alá eső bűncselekményekre vonatkozik

ha a bűncselekmény elkövetése az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában rögzített alapjogok gyakorlását vagy az abban foglalt elvek és célok megvalósítását jelentette.

2. § (1) Semmissé kell nyilvánítani az olyan elítélést is, amelyet az 1. §-ban meghatározott időhatáron belül, az ott felsorolt bűncselekménnyel halmazatban más - nem súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett - bűncselekmény miatt mondtak ki, ha azt az 1. §-ban felsorolt bűncselekménnyel szoros összefüggésben követték el.

(2) Az (1) bekezdés alá nem tartozó, halmazatban elbíralt bűncselekmények miatti elítélést csak az 1. §-ban meghatározott bűncselekmények vonatkozásában kell semmissé nyilvánítani (részsemmisség). Részsemmisség esetén elsősorban a halmazati büntetés alapját képező bűncselekmények büntetési tétele felső határainak egymáshoz viszonyított arányából kell kiindulni, és a kiszabott halmazati büntetést erre az arányra figyelemmel kell a részben semmis büntetés tartalmával csökkenteni.

(3) Ha a (2) bekezdésben említett esetben az elítélt a büntetését még nem töltötte le, a bíróság - a semmissé nyilvánítással nem érintett bűncselekménnyel kapcsolatos tényállás és bűnösség érintetlenül hagyása mellett - tárgyaláson új büntetést szab ki.

3. § (1) A 2. § (1) bekezdése irányadó akkor is, ha az 1. §-ban meghatározott bűncselekmény miatti

büntetést más, az előbbivel szoros összefüggésben álló, nem súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény miatt kiszabott büntetéssel összbüntetésbe foglalták.

(2) Az (1) bekezdés alá nem tartozó összbüntetés tartalma az 1. §-ban meghatározott bűncselekmény miatt kiszabott büntetés tartalmával csökken. Ha az összbüntetés alapjául szolgáló bármely ítéletben összbüntetést szabtak ki, a 2. § irányadó.

4. § (1) A semmissé nyilvánítási eljárásra - a (2) bekezdésben meghatározott eltérésekkel - a különleges eljárásoknak a büntető eljárásról szóló 1973. évi I. törvény (Be). 356. §-ában meghatározott általános szabályai az irányadók.

(2) A Be. 356. §-ának (2) bekezdését e törvény alapján induló semmissé nyilvánítási eljárásban a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) az eljárás az elítélt hozzátartozójának (Btk. 137. § 5. pont) az indítványára is megindul;

b) a 3. § szerinti eljárás lefolytatására az a bíróság illetékes, amely az összbüntetésről szóló elsőfokú ítéletet hozta, többszörös összbüntetés esetén az utolsó összbüntetést megállapító bíróság illetékes;

c) a bíróság határozata ellen a hozzátartozó is fellebbezhet;

d) a Be. 356. §-a (2) bekezdésének *d)* pontjában foglalt eljárás megszüntetési ok nem alkalmazható;

e) a bűnügyi költséget az állam viseli.

5. § Az 1989. évi XXXVI. törvény hatálya alá eső bűncselekményekkel kapcsolatos politikai vagy más bűncselekmény miatt, az 1. §-ban meghatározott időhatáron belül történt elítélések semmissé nyilvánítására az 1989. évi XXXVI. törvény 3. §-a irányadó.

6. § (1) Ez a törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

(2) E törvény alapján semmissé nyilvánított elítéléssel érintett személyek kárpótlásáról külön törvény rendelkezik.

(3) A kárpótlási igény előterjesztésének határideje a semmissé nyilvánítási eljárásban hozott jogerős határozat kézbesítésének napján kezdődik.